

RADYO TİYATROSU EĞİTİMİ

Dr. Nurhan KARADAĞ

(Ankara Üniversitesi)

Radyo Tiyatrosu Eğitiminden söz ederken önce radyoya sonra da Radyo Tiyatrosuna ve işleyişine kısaca göz atmak gerek.

Türkiye’de radyo yayınları ilk kez 1927 yılında başlar. 1937’e kadar Türk Telsiz-Telefon Şirketine bağlıdır. 1937’de radyo işletmeleri PTT’ye 1940’ta Matbuat Umum Müdürlüğüne devredilmiştir. 1943 yılında Matbuat Umum Müdürlüğü yeniden örgütlenmiş ve Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü adını alınca, bu genel müdürlük yapısı kapsamı içine “Radyo Dairesi” ve “Radyo Fen Heyeti” de girmiştir. 1963 yılında geçici olarak Turizm-Tanıtma Bakanlığına bağlanan Türkiye radyoları 1 Mayıs 1964’de TRT Kurumuna devredilmiştir.

TRT Kurumu Anayasa’nın 121. maddesine dayanılarak hazırlanan 24.12.1963’te kabul edilen ve 1.5.1964’de yürürlüğe giren 359 sayılı TRT yasası ile kurulmuştur. Anayasa teminatı altına tüzel kişiliğe sahip, özerk bir kamu iktisadi kuruluşu olmuştur.

1927’den itibaren hizmete giren 5 er kilowatlık Ankara ve İstanbul vericileri ile başlayan yayınlar TRT kuruluşuna kadar şunlardır:

Ankara	1927
İstanbul	1927
Ankara (U.D.)	1938
Ankara (K.D.)	1938
İstanbul (O.D.)	1949
İzmir vericisi	1952
Ankara (U.D.)	1959
Erzurum	1961

İstanbul il	1961
İzmir il	1961
Ankara İl	1962
Adana İl	1962
Antalya İl	1962
Gaziantep İl	1962
Kars İl	1963
Diyarbakır	1963
İskenderun	1963
Van İl	1964

TRT'nin kuruluşundan sonra yayına giren radyolar:

Erzurum (O.D.)	1967
İzmir (O.D.)	1967
Çukurova (O.D.)	1968
Diyarbakır (K.D.)	1968
Ankara (Ç.K.D.)	1968
Diyarbakır (O.D.)	1969
Antalya	

1974 yılı sonunda 22 radyo verici istasyonu ve toplam 4.647,250 kilovat güce ulaşılmıştır.

Bugün radyo yayınları yurdumuzun hemen her yerini kapsamakta, hatta nüfusu yoğun olan yörelerimiz 5-6 radyo birden dinleyebilmektedir.

Şimdi de yasal açıdan TRT'nin yayın esaslarına kısaca bakalım:

TRT - yani Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafsız bir kamu tüzel kişisidir.

— TRT Kurumunun başlıca yayın esasları şunlardır:

.. Her türlü çalışma ve yayın faaliyetlerinde Anayasanın özüne ve sözüne bütünü ile bağlı olmak.

İnsan haklarına dayanan milli, demokratik, layik ve sosyal cumhuriyete, Türk devletinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne bağlılığı güçlendirmek; Atatürk devrimlerinin, Türk toplumunun çağdaş uygarlık düzeyine erişmesini öngören dünya görüşünü yerleştirmek ve geliştirmek.

Milli güvenlik ve genel ahlakın gereklerini ve milli gelenekleri gözetmek; milli kültür ve eğitime yardımcılık görevinde, Türk milli eğitiminin temel görüş, amaç ve ilkelerine uymak.

Radyo ve TV yayın ilkeleri:

- Örgün ve sürekli eğitimin uygulanmasına hizmet etmek.
- Kitlesele kültür ve sanatın gelişmesine yardımcı olmak.

— . . . Buldukları bölgelere göre değişik koşullar altında yaşayan ve bu yüzden ortak ve genel sorunların yanısıra değişik sorunlarla karşı karşıya sosyal ve kültürel konularını bu koşulları gözönünde bulundurarak değerlendirmek ve işlemek. Doğru ve tarafsız haber verme görevinin yanısıra eğitime yardımcılık etmesi ve böylece Türk milletinin daima yücelip yükselmesine bütün gücüyle hizmette bulunması konusu üzerinde durularak (fonksiyonel anlamda) görevsel yayına yönelmiştir. (1975)

— TRT 1 - yayınlarının amacı dinleyici kitesini aydınlatarak eğitmek ve bu görevi yaparken eğlendirmektir.

— Piyeslerin seçilmesinde de büyük bir itinanın gösterilmesi gerekir. Rastgeleden daima kaçmak ve eğitim amacını hiç bir zaman gözden uzak tutmamak şarttır.

TRT'ye tarihçesi ve yasal açıdan yayın ilkeleri içinde kısaca baktıktan sonra şimdi de yıllık genel program planları içinde Radyo Tiyatrosu Bölümüne bakmakta yarar olacaktır. Çünkü az sonra da şimdiye kadar gördüklerimizin ışığında Radyo Tiyatrosunun nasıl işlediğini Ankara Radyosunu örnekleyerek vereceğiz.

Radyo ve Televizyon Oyunları:

Radyo ve televizyon oyunlarında amaç: Kişi ya da toplum olarak insanı ele alan, onu çok yanlı eleştiren, niteliklerini yansıtan, düşkünlüklerini belirten, tiyatroya özgü düşünce, sanat ve kültürün çağdaş bir görüşle yurt düzeyine yayılmasına yardımcı olmaktır.

Radyo ve televizyon oyunlarında aşağıdaki hususlar gözönüne alınmalıdır:

— Kaynağı korku, heyecan, acıma gibi dinleyicilerin salt ilkel duygularına dayandırılan oyunlardan kaçınılarak, kültür, eğitim, sanat ve gözlem niteliği taşıyan eserlere yer vermek.

— Radyo ve televizyon oyunlarında konuların, ulusal ve uluslararası çağdaş ve klâsik dram edebiyatından alınmasını sağlamak.

— Radyo ve televizyon oyunlarında konuları, çağdaş ve klâsik olarak ayırt etmek ve türleri, ait oldukları ekollerin özelliklerini belirleyebilecek şekilde seçmek.

— Kaderci ve karamsar nitelik taşıyan, ön yargılara ve batıl inançlara dayalı eserlerden kaçınılarak, ulusumuzu hayata bağlayıcı, yaratıcılığa götürücü, müsbet düşünce ve geniş bir dünya görüşüne sahip kılıcı oyunların öncelikle yer almasını sağlamak,

— Oyun ve edebiyat türlerine giren eserlerimizin değerlendirilerek, ulusal kültürümüzün oluşmasına yardımcı olmak.

Radyo Oyunları:

— Seçilecek oyunlarda, değer ölçüsü olarak konusunu insandan alan, kişi ya da toplum olarak onu çok yanlı eleştiren, değerlerini yansıtan, düşkünlüklerini belirten çağdaş tiyatronun verileri benimsetilmesi, kültür, düşünce, eğitim, sanat ve gözlem unsurlarından hiç değilse birinin bulunmasına önem verilmelidir.

— Birinci program niteliğine uygun anlaşılabilir ve dinleyicinin en çok tanıdığı dünya klasiklerinin çeşitli türlerine (komedi, dram, trajedi gibi) en az ayda bir yer verilmesi.

— Birinci program uygulamasında yabancı eserler kadar Türk hikayesi, Türk romanı ve Türk folkloruna yer verilmesi.

— Birinci programın hedef aldığı dinleyici kitlelerinin hayat anlayışı ve yaşama şekline aykırı düşmeyecek yerli ve yabancı oyunlara anlaşılabilir olmak ve dinleyici beğeni seviyesinin altına düşmemek kaydıyla yer verilmesi.

— Yabancı dilde çıkan basılı yayınlardan milli kültürümüze uygun radyo oyunlarından çevirilerin teşvik edilmesi.

— Birinci programda “Radyo Oyunu” ve “Arkası Yarın” oyun türlerinin süre ve sayı bakımından artırılması.

— Arkası yarın programlarında dinleyicinin anlayıp benimseyebileceği Türk ve dünya klasiklerinin oyunlaşmış ya da oyunlaşabilecek roman, hikaye gibi çeşitli türler yer verilmesi.

Yıllık genel program planında böylece belirlenmiş olan Radyo Tiyatrosu gerçekte nasıl yayın yapıyor, yayınların içeriği, sayısı, yerli ve yabancı yayınların yüzdelerini görelim.

- .. Radyo Tiyatrosu I. ve II. programlarda haftada bir 60'
- .. Arkası Yarın - TRT I ve II de pazar hariç 30'
- .. Çocuk Bahçesi - TRT I de 5 gün 15'

1975 yılı sonuna göre yerli ve yabancı yayınların on iki yıllık dönem içindeki sayıları:

		Yerli	Yabancı	Toplam
Ankara Radyosu	R.T.	122	198	320
	A.Y.	24	137	161
	Ç.B.	8	95	103
İstanbul	R.T.	123	201	324
	A.Y.	61	58	119
İzmir	R.T.	10	29	39

Verilen sayılara göre yerli ve yabancı eserlerden uygulamaların toplamları şöyle olmaktadır.

Yerli Yapımlar:

Radyo Tiyatrosu	... 255
Arkası Yarın	... 85
Çocuk Bahçesi	... 8

Yabancı Eserlerden Uygulananlar:

Radyo Tiyatrosu	... 428
Arkası Yarın	... 195
Çocuk Bahçesi	... 95

(1975 sonu itibariyle)

Bu sayısal bilgilerin derinliğine anlaşılabilmesi için rastgele seçtiğim bir yerli ve iki yabancı oyunun özetlerine kısaca bakalım.

İZMİR

Oyunun Adı : Beklenen

Yazarı : Erhan Gökçü

Orhan, daha önce evli bulunduğu Nermin'in kasabaya dönmesini kardeşi, Yasemin ve annesiyle birlikte beklemektedir. Nermin birkaç yıl önce bu küçük kasaba hayatından bunalarak her şeyini bırakıp

Almanya'ya gitmiştir. Bu dönüş aslında aradığını bulamamanın anlamlı bir davranışıdır. Orhan, Nermin'e olan eski sevgisini her şeye rağmen yitirmemiştir. Yasemin bundan korkmakta çünkü Orhan'ı sevmektedir. Nermin'in dönüşü özellikle anneyi sevindirir. Yasemin küçük yaşta bırakıp gittiği kızının trafik kazasında ölümünden de ablasını sorumlu tutmakta, Nermin'i Orhan'dan uzaklaştırmaya çalışırken ablasının hatalı davranışının öcünü de almak istemektedir. Sonraları Nermin kardeşi Yasemin'in Orhan'a beslediği ilgiyi sezinleyecek ve geldiği gibi tekrar onlardan ayrılacaktır.

İSTANBUL

Oyunun Adı : Rüzgar
 Yazarı : Ray Brandbury (Rey Birandbörü)
 Uygulayan : Nihal Yeğınobalı
 Süre : 30'

Allen vaktiyle Himalaya'larda yaman bir fırtınaya tutulmuş, rüzgar öylesine yer etmiştir ki onda, aradan yıllar geçtiği halde hep rüzgarı duymaktadır. Bu yüzden ikide bir telefon edip yakın arkadaşı Herbert'e durumu anlatmakta ondan destek almaktadır. Herbert arkadaşını anlar, ama karısı Allen'in bu hallerinden tedirgin olmaktadır. Sonunda Rüzgar saplantısı Herbert'ı da geçer.

Oyunun Adı : Yılların Üçgeni
 Yazarı : Agatha Christie
 Uygulayan : Yalçın Öktem

Valentine Chantry güzel bir kadın olup, kocası kaptan Tony Chantry ile denizin tadını çıkartmaya çalışmaktadır. Marjorie Gold ile kocası Douglas Gold'da aynı yerdedirler. Douglas'ın Valentine'a sahip olmak için içki bardağına zehir atarak Kaptan Chantry'i öldürmek istediğini ve Valentine'ın içkiyi yanlışlıkla içtiği sanılır. Halbuki zehirleme işini karısından kurtulmak için yapan Kaptan Chantry'dir.

(Bu özetler TRT arşivlerinden olduğu gibi alınmıştır.)

Verilen bu üç özetten sonra sanırım Radyo Tiyatrosunun önceden belirlenen plana ve yasalara ne kadar uygun olduğu açık seçik belirleniyor.

Şimdide yine Ankara Radyosunu örnekleyerek Radyo Tiyatrosunun işleyişine, oyunun metin olarak girişinden dinleyiciye ulaştığı ana kadar olan gelişimini açıklamaya çalışacağım.

Yazar, oyununu en az iki kopya olarak ya resmen evraktan geçirerek ya da elden Radyo Tiyatrosu servisine verir. Serviste bulunan bugünkü sözleşmeli Dramaturglar oyunu okuyup Radyo ilekeleri açısından Dramatik örgü açısından, dil ve üslûp açısından ve Radyo Tiyatrosu tekniği açısından değerlendirirler. Gerekirse yazarına haber vererek küçük ya da büyük değişiklikler yaparlar. Şube Müdürünün de katılmasıyla oyunu yönetecek kişi, belli başlı rollerin kimlere verileceği saptanır. Yönetici kişi ile özel görüşmeler yapıp kalan roller de yönetici ile birlikte dağıtılır. Bu dağıtımda eş, dost, oyuncunun prova, oyun, turne durumları ön sırada etkindir. Ve büyük çoğunlukla belirli diksiyon eğitiminden geçtikleri için Devlet Tiyatrosu Oyuncuları yeğlenir.

Prodüktör bu rol dağıtımını telefonla oyunculara bildirir, gelemeyenler olursa anında değişiklik yapılır, gelebilen seçilir. Daha ilerde değineceğim gibi ses ve oyunculuk sürekli ikinci planda kalır. Metin serviste çoğaltılır. Yöneticiye bir kaç gün önceden metin verilir. Efektörlerden birine de "Bu oyunun efektini sen yap denilir. Şube Müdürü tarafından önceden bildirilen gün ve saatte sanatçı kadrosu gelir. Bir ya da iki prova alındıktan sonra hemen çekim yapılır. Çekim sorumluluğu tümüyle yönetmene aittir. Prodüktör sadece anos almak ve montaj yapmakla yükümlenir.

Efektör, eğer oyunu sevmişse özel olarak ilgilenir, iyi müzik ve efekt yapmak için önceden ya yalnız ya da yönetici ile çalışır. Çok az olmakla birlikte Dramaturg ya da prodüktörle iş birliği yapar.

Bazı ana roller dışında ve bazı titiz oyuncular dışındaki kişiler de genellikle oyunun tümünü okumadan sadece kendi rollerini oynayıp giderler. Genellikle amaç para kazanmaktır ve bu işleri tiyatro sanatçıları yan gelir açısından değerlendirirler. Çoğu da ne yaptığını nasıl yaptığını dinleme zahmetine bile katlanmaz.

Kısaca bir Radyo Oyunu - metni bu aşamalardan geçerek oluşur ve yayınlanır.

Bu kurgunun aksayan yönlerini de kısaca tanımak gerekkr. Söz-gelişi sürekli olarak yazar sıkıntısı çekildiği söylenir, gerçekte doğrudur da. Ayda birer saatlik 4 mikrofonda tiyatro ve 24 bölüm arkası

yarın metninin yazılması gerekir ve bu sadece bir ay için değil, sürekli bir gereksinimdir.

Ancak, tutarlı bir dramaturgi çalışması olmadığından ve olan yazarlarla ilişki genellikle kişisel ilişkiler öne alınıp yürünüldüğünden ya da belirli bir yazar yetiştirme, eğitime veya yetişmiş yazarları tutma politikası saptanmadığından, bu sorunun çözümsüzlüğü sürmektedir. Bu konuda bir kaç örnek vermek istiyorum. Radyo Oyunu yazımında yetkinleşmiş yazarlarımız neden bu yazarlığı sürdüremiyorlar acaba? Belki ödenen ücretlerin yetersizliği de sözkonusudur ancak, az önce saydığım gibi daha etkin nedenler olsa gerekir. Sayın Adalet Ağaoğlu sözgelimi aramızda, hemen soralım isterseniz? Sayın Ağaoğlu'nun yanında Turgut Özakman, Başar Sabuncu, Hidayet Sayın, Ali Akpınar, Vasfi Uçkan, Güngör Öcal, Bayazıt Gülercan, Dinçer Sümer, Erdoğan Aytekin, Turan Oflazoğlu, Necati Cumalı, Can Gürzap, Behçet Necatigil, Sedat Veyis Örnek, Ülker Köksal, Ş. Günşel Güney, Aydın Arıt, Oktay Rifat, Sevgi Sabuncu, Güngör Dilmen gibi yazarlar son on yılda Radyo Tiyatrosu ve Arkası Yarın programlarına oyun yazmışlar fakat hemen hiç biri de süreklilik göstermemiştir.

Yine bu yazarlardan biri beş Radyo oyunu yazmış ve ancak biri yayınlanmıştır. O da özü zedeleyen budamalardan sonra. Ya da kişisel ilişkiler sonucu gerçek adla yayınlanmayan oyunların takma adlarla başka radyolarda çekimi yapıldığı ve yayınlandığı da gerçektir.

Uyulması gereken yasaları ve genel yayın planının bu işleyiş içinde nasıl gerçekleştiğini gördükten sonra bu yayınların ulaştığı dinleyiciyi bilmek gerekir kanısındayım.

TRT Kurumunun çıkardığı Yayıncılık Dergisinin 1. sayısında Dr. Haluk Şahin bu konuda şöyle diyor:

Türkiye'de Durum:

Neredeyse 50 yıllık bir geçmişi olan Türk yayıncılığında bilimsel izleyici araştırmaları yeni yeni başlamaktadır. TRT dönemine gelinceye kadar, izleyicinin haberleşmedeki payına hemen hiç bir önem verilmemiştir dense yeridir. Uzun yıllar, "Dinleyici umduğunu değil, bulduğunu dinler" görüşüyle hareket edilmiş, bırakın bilimsel izleyici araştırmalarını gelen mektuplar bile sistematik bir biçimde değerlendirilmemiştir.

TRT'nin özerklik döneminde bu alanda tek tük bazı girişimler olmakla birlikte, izleyici araştırmaları TRT içinde ancak 1974 yılında

örgütlenmeye başlamış, koşulların elverdiği oranda bazı çalışmalara girişilmiştir. Halka saygılı, etkin ve akılcı bir yayın işletmeciliğinin kurulabilmesinde izleyici araştırmalarının önemi TRT yöneticileri tarafından kabul edildiğinden, bu alandaki çalışmaların giderek gelişebileceği çekinmeden söylenebilir.

Neleri Bilmek Gerek?

Radyo - televizyon yöneticileri ve program yapımcıları aldıkları kararları sağlam temellere dayandırabilmek için, önce izleyicilerini yakından tanımak, sonra da çabalarının sonuçlarını sürekli olarak değerlendirmek zorundadırlar. Bu amacın ışığında ilk adımda edinilmesi gereken bilgiler dört grupta toplanabilir.

1- İzleyici sayısı ve bileşimi,

2- Genel olarak ve kesim kesim izleyici kitlesinin beğenileri, değer yargıları, eğilimleri, görüşleri, istekleri, eleştirileri, vb.

3- İzleyicinin yayınlara tepkisi.

4- Radyo ve televizyonun toplumsal etkileri.

Yazıda 1974 yılında değerlendirildiği belirtilen bir anketin sonuçlarını birlikte görelim. Anket 1973 nisanında Ankara ili Belediye sınırları içinde bin kişiye mülakat yöntemi ile yapılmıştır.

Ankete katılanların % 80'i hergün radyo dinliyor ve bu dinleyicilerin de % 72 si dramatize programları dinliyor. Bu dinleyicilerden dramatize programları neden dinliyorsunuz sorusuna alınan cevaplar:

Eğelendirdiği için	% 23
Eğit-eğl.	% 20
Tiyatroya gitme ihtiyacı	% 8
Eğittiği için	% 6

— Radyo oyunlarında hangi tür oyunlara yer verilmelidir sorusuna alınan cevaplar:

Gerçek hayat	% 66
Güldürücü - eğlen.	% 21
Facialı - Trajedi	% 2
Hayali -	% 2

— Dramatize programlarda hangi tür konulara yer verilmelidir sorusuna alınan yanıtlar:

Toplumsal konular	% 32
Tarihi	% 12
Köy hayatı	% 12
Macera	% 10
Polisiye	% 7
Aşk	% 4

Bütün bu verilerin ışığında ister istemez birkaç önemli soru geliyor insanın aklına.

1- Türkiye’de ortalama kaç kişi dinliyor bu yayınları?

2- Bu kişilerin kültür ve ekonomik yapıları nelerdir?

3- Yayıncı acaba, bir Güneydoğu Anadolu köylüsünün, bir Karadeniz esnafının, bir Ege’li tütün üreticisinin yaşama koşullarını biliyor mu? Ya da aralarındaki ayrımlar nelerdir araştırıyor mu? Ben yeterince araştırıldığını, bilindiğini sanmıyorum.

Şimdi de Radyo Tiyatrosunun, tiyatrodan ayrı kendine özgü niteliklerine değinelim.

Turgut Özakman, 1969 yılında basılan “Radyo Notları”nda şöyle diyor: “Radyo, aktörden ek özellik ister. Örneğin tiyatrodan ezber, deşifre yeteneği istemez ama radyoda metni ezberlemek olmadığına göre deşifre yeteneği ilk şarttır. İki aynı renkteki sese bir radyo oyununda rol verilmez.”

Gerçekten radyo oyunu, görüntüden yoksun olduğundan ister istemez bu boşluğu ses, söz, efekt ve müzik dolduracaktır. Dinleyici radyo başında bir oyunu dinlerken, oyuncunun bütün ses özelliklerine göre imajlara gidecektir. En küçük sözcük ya da efekt bütün bir oyunu bozabilir ya da yorumun, içeriğin net geçmesini önleyebilir. Radyo oyunu yazarı, yönetmeni, oyuncusu ve efektçisi tüm bu ses ve söz etmenlerini ayrıntılarına kadar değerlendirebilmelidir. Bir kapı gıcirtısı verirken, o kapının fiziki yapısı, ne kapısı olduğu, ne zaman açıldığı, kimin hangi duygularla açtığı ya da bu efektin yoruma ne katacağı önceden bilinmeli. Bütün oyunlar için plaktan, banttan ya da sürekli stüdyoda bulunan kapıdan aynı kapı gıcirtısı verilmemeli ve bunu yazarı da yöneticisi de, oyuncusu da efektörü de prodöktörü de bilmeli ve önceden saptamalı.

Az önce de sözünü ettiğim gibi bir oyun çekimi yapılırken bütün bu ayrıntılara bu koşullar içinde dikkat edilemeyeceği açıkça ortaya çıkar, yazarından oyuncusuna kadar.

Bütün bu işlemlerin yeterince doğru ve işlevsel yapılabilmesi ve milyonlarca dinleyici karşısında bunun gereği, açıkça ortadadır. Bu kadar etkin bir olay için kanımca devlet, konservatuvardan önce tiyatrodan öne bu işin eğitimini üstlenmeli. Yazar, yönetmen, oyuncu dramaturg, prodöktör efektör için hemen hemen düz yolla eğitim yapma olanağı yoktur. Basın Yayın Yüksek Okulu, genel çizgileri içinde Radyocu ya da söz programcısı hazırlamağa çalışıyor. A.Ü.D.T.C.F. Tiyatro Kürsüsü ise tiyatro alanında kişiler yetiştiriyor. Bu kişiler dolaylı yönlere diğerlerine göre daha yetkindir bu işlere ama gene belirgin ve soluklu politika olmadığından sözgelimi bir efektör ancak işi içinde eğitilebiliyor.

Bugün radyo tiyatrosunda çalışan görevlilere eğitimleri açısından kısaca bakalım:

1- Prodöktör: Üniversite mezunları açılan bir sınava giriyorlar önce. Bu sınavda genel kültür alanında test yapılıyor, ardından kompozisyon yazdırılıyor, bu barajı aşanlar mülakata tabi tutuluyor. Başarı gösteren kişilere ortalama altı ay, klasik Türk Müziği, Klasik Batı Müziği, Radyo programcılığı, prodüksiyon, metin yazarlığı, Dramatize programlar, sosyal bilgiler, habercilik konularında akşamları kurslar veriliyor. Bu süre sonunda bitirme sınavı yapılıyor. Ve bu sınavı da başaranlar, söz prodöktörü ya da metin yazarı prodöktör olarak göreve başlıyor. Ayrıca eğitim, ihtisas isteyen radyo tiyatrosu prodöktörleri için özel bir işlem yapılmıyor. Ya da Eğitim Yayınlarındaki bir prodöktör, radyo tiyatrosu servisinde çalıştırılabilir.

2- Dramaturg: Kurumda var olan dramaturg kadroları 3-4 yıl önce kaldırıldı. Tiyatro Kürsüsü mezunları bu kadrolarda dört yıllık öğrenimleri sonucu yetkin olarak çalışabiliyorlardı. Kadrolar kaldırılıp, tiyatro kürsüsü mezunları başka servislere gönderilince bu işler önceleri söz prodöktörlerine yaptırıldı, sonraları da oyun yazarlığı konusunda uğraşan kişilerden sözleşmeli dramaturg alındı.

Efektör: Düz yolla eğitim yapabilecekleri hiç bir kurum ya da yer olmadığından, ses tekniğinden ya da tiyatrodan anlayan kişilerin gene pratik içinde kendi kendilerini eğitmeleri sonucu oluşabiliyorlar.

Kısaca toplamak gerekirse, bu alan yani radyo tiyatrosu alanı, gereği ve işlevi yadsınamayan bu alan, mutlaka önce kurum tarafından daha tutarlı, daha ciddi bir biçimde ele alınmalı ve politikası, eğitimi gibi gerekli girişimler hiç zaman kaybetmeden yapılmalı.